

מפרט מבחן מיצ"ב בעברית לכיתה ב, תשע"ו (2016)

מבחן המיצ"ב הפנימי נועד לספק למורים לעברית כלי הערכה הנוסף על כלי ההערכה המשמשים אותם בבית הספר בכל השנה.

המבחן משקף את הידע ואת המיומנויות הנדרשים מתלמידי כיתות ב לפי תכנית הלימודים.¹ לפי התובנות הפדגוגיות הנובעות מבדיקות המבחן, יוכלו המורים לשפר את ההוראה ואת הלמידה בכיתה.

במבחן נבדקים ארבעה תחומים, ואלה הם :

1. קריאה וכתיבה של מילים ;
2. הבנת הנקרא ;
3. הבעה בכתב ;
4. לשון ומטה-לשון.

¹ תכנית הלימודים לבית הספר הממלכתי והממלכתי-דתי חינוך לשוני : עברית – שפה, ספרות ותרבות (תשס"ג), ירושלים : האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך, התרבות והספורט.

המזכירות הפדגוגית

ראמ"ה

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

תחום	פירוט	רכיבי הערכה	משקל יחסי	הערות
1. קריאה וכתבייה של מילים לפי תכנית הלימודים : פרקים ג, ד הישגים 3, 4, 8	• פענוח של מילים מנוקדות בהקשר • תחבירי-סמנטי • כתיב של מילים שכיחות • כתיב של מילים לפי מילה נתונה מאותה משפחה	• פענוח מדויק של מילים מנוקדות • כתיב נכון המייצג את כל צלילי המילה באופן מלא • כתיב נכון של אותיות השורש, של מוספיות הגזירה ושל צורני הנטייה	כ-15%	• הכתיב נבדק במשימות הכתבה ובחלק ממטלות המבחן.
2. הבנת הנקרא לפי תכנית הלימודים : פרקים ג, ד הישגים 4, 5, 6	• <u>טקסטים קצרים וארוכים מסוגות אלה :</u> • טקסט ספרותי (סיפור) • טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר • טקסט למטרות הפעלה	• <u>ממדי הבנה</u> • הבנת המשמעות הגלויה בטקסט • הבנת המשמעות המשתמעת מן הטקסט • פרשנות בחינה והערכה של רכיבים תוכניים, לשוניים וטקסטואליים	כ-45%	• הטקסטים כתובים בכתיב מלא ובניקוד חלקי עד מלא. • טקסטים קצרים בהיקף של עד 90 מילים • טקסטים ארוכים בהיקף של 200–280 מילים
3. הבעה בכתב לפי תכנית הלימודים : פרקים ג, ד הישגים 2, 3, 8	• <u>כתיבה למטרות שונות</u> • כתיבת טקסט העומד בפני עצמו • כתיבת תשובות לשאלות	• <u>ממדי הערכה</u> • תוכן ומבנה • לשון	כ-25%	• כתיבה לפי גריון (כגון כותרת או איור) • כתיבת תשובה בהיקף של 2–3 שורות

תחום	פירוט	רכיבי הערכה	משקל יחסי	הערות
4. לשון ומטה-לשון	נושאים	ממדי ידע לשוני	כ-15%	שימוש תקני
לפי תכנית הלימודים:	- משמעות של מילים - משפחות של מילים - סדר אלפביתי (חיפוש במילון) - מבנה של משפט - התאם דקדוקי - בשם (מין, מספר) - ובפועל (מין, מספר, גוף, זמן) - סימני פיסוק	- שימוש בלשון - מודעות לשונית	- בצורות ובמבנים לשוניים - הבנת המשמעות של צורות ושל מבנים לשוניים	

נספח למפרט**1. קריאה וכתובה של מילים – פירוט ממדי ההערכה**

א. פענוח מדויק של מילים מנוקדות הנתונות בתוך הקשר

ב. כתיב נכון של מילים המתבסס על איות מדויק של כל צלילי המילה, כתיב נכון של אותיות השורש, כתיב נכון של תחילות וסופיות של מילים, כתיב נכון של אותיות השימוש

2. הבנת הנקרא – ממדי הבנה

א. הבנת המשמעות הגלויה בטקסט

הקוראים צריכים להבין את מה שנכתב באופן מפורש בטקסט, וכן להבין כיצד הכתוב קשור למידע שהם מחפשים. המידע עשוי להופיע במשפט, בפסקה או בטקסט כולו.

ממד זה כולל:

- איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט (כגון שמות, פעולות, זמן, מקום);
- זיהוי רעיונות, הגדרות, הסברים והכללות הכתובים בטקסט במפורש;
- ארגון מחודש של פרטי מידע מפורשים בטקסט;
- זיהוי קשרים לוגיים המפורשים בטקסט.

ב. הבנת המשמעות המשתמעת מן הטקסט

הקוראים צריכים להשלים פערי משמעות הקיימים בטקסט. הם מסיקים במהלך הקריאה מסקנות על אודות רעיונות ומידע העולים מן הטקסט אף שאינם מצוינים בו באופן מפורש. המסקנות יכולות להתייחס למשתמע מחלק מצומצם של הטקסט או למשתמע מן הטקסט כולו.

ממד זה כולל:

- הבנת מילים וביטויים מתוך הקשר;
- הבנת אזכורים;
- הבנת יחסים לוגיים שאינם מפורשים בטקסט;
- הבנת רעיונות המשתמעים מן הטקסט;
- זיהוי הכללות שאינן כתובות במפורש בטקסט על סמך פרטי מידע המפורשים בו.
- הבנת קשרים שאינם מפורשים בין רעיונות ובין נושאים המיוצגים באופן מילולי או חזותי בטקסט או בטקסטים נלווים.

ג. פרשנות

הקוראים צריכים לעבד את המידע ולבנות משמעות רחבה בעקבות הקריאה. הם מסתמכים על תפיסתם את העולם, על הידע ועל הניסיון שלהם כדי ליצור פרשנות מעוגנת בטקסט. הפרשנות המתגבשת על ידי הקוראים עשויה להשתנות מקורא לקורא.

ממד זה כולל:

- העלאת השערות על-סמך הכתוב בטקסט;
- גיבוש תובנות בנוגע לתהליכים, מסרים, יחסים, מניעים ורגשות העולים מן הטקסט;
- הבנת מסרים עיקריים;
- שילוב בין ידע אישי, חוויות והתנסויות לבין משמעויות הנמצאות בטקסט;
- אפיון של דמויות, של אישים, של מקומות ושל אווירה על-סמך הכתוב בטקסט;
- גיבוש עמדה מנומקת על התנהגויות או על מעשים המתוארים בטקסט;
- יישום הנלמד מן הטקסט בהקשרים אחרים.

ד. בחינה והערכה של רכיבים תוכניים, לשוניים וטקסטואליים

הקוראים מתבוננים על הטקסט ועל אופן כתיבתו ומעריכים היבטים תוכניים שלו.

ממד זה כולל:

- הערכת המטרה של הטקסט ושל טקסטים נלווים לו;
- הערכת הרלוונטיות של הטקסט למטרות הקורא;
- הערכת ההיתכנות במציאות של רעיונות המוצגים בטקסט.

3. הבעה בכתב – ממדי הערכה

א. תוכן ומבנה (כ-70%)

- צמידות לנושא ולמטרת הכתיבה
- פיתוח התוכן והרחבת הרעיונות באופן התורם לטקסט
- מודעות לנמען (בטקסט נמצאים כל הפרטים הדרושים לנמען לשם הבנת הכתוב)
- לכידות: יצירת רצף הגיוני בין משפטים, בין רעיונות ובין חלקים שונים של הטקסט
- קישוריות: שימוש מגוון ויעיל באזכורים, בצייני שיח ובמילות קישור

ב. לשון (כ-30%)

- משלב הלשון תואם את השפה הכתובה באוצר מילים, במבנים מורפולוגיים ובמבנים תחביריים
- תקינות דקדוקית: מבנה המשפטים תקין, יש התאם דקדוקי (יחיד-רבים, זכר-נקבה)
- פיסוק: יש נקודה וסימן שאלה בסוף משפטים
- כתיב: הכתיב תקין ברובו (לא נדרשת הבחנה בין כתיב מלא ובין כתיב חסר)
- כתב: הכתב ברור וקריא

4. לשון ומטה-לשון – הנושאים

- אוצר מילים, משמעות ומבנה (לרבות חיפוש מילה במילון)
- יחסי משמעות בין מילים: נרדפות וניגודיות
- זיהוי והפקה של מילים מאותו שורש (משפחות מילים)
- שימוש תקין בזמנים ובגופים של הפועל
- התאם דקדוקי (במין, במספר) בין שמות עצם לפעלים ובין שמות עצם לשמות תואר
- הבנת משמעות של מילות קישור (אך, אבל, לכן, משום ש- ועוד)
- שימוש תקני בסימני פיסוק (נקודה, סימן שאלה, סימן קריאה)